

ОБЩЕСТВО ПОТРЕБЛЕНИЯ: МОРАЛЬНО-СОЦИАЛЬНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

Дорошкевич А. С.

Посвящено обществу потребления в рамках теории постмодерна. Определены морально-социальные последствия, устройство социального пространства, созданное в интересах экономики потребления, которое отучает людей думать о душе, культуре, самоограничении.

Ключевые слова: общество потребления, идеология потребления, постмодерн.

CONSUMER SOCIETY: MORAL AND SOCIAL CONSEQUENCES

Doroshkevich A. S.

This article is devoted to a postmodern theory of a consumer society. Moral and social consequences of the last have been defined, as well as the organization of social atmosphere, which was created in the interests of the consumer economy and which enables people not to think of the soul, culture and self-limitation.

Key words: consumer society, ideology of consuming, postmodern.

УДК 101.1:316

А. В. Ставицький, кандидат філософських наук, доцент

МОЖЛИВОСТІ НАУКИ І ЇЇ ПРАВО НА ІСТИННІСТЬ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ МІФОТВОРЧОСТІ

Розглянуто проблему можливостей науки при досягненні істини в контексті соціальної міфотворчості.

Ключові слова: сучасний міф, функції міфу, міфологізація.

Актуальність проблеми. Одним з основних аргументів на користь науки є проблема її істинності, яка на відміну від міфів цілком будується на дослідним шляхом перевірених фактах. І хоча вважається, що міф, релігія і наука є трьома різними та багато в чому рівноправними явищами, на відміну від перших двох, за загальноприйнятою думкою, наука як доказова форма пізнання прагне доказування і виходить з настанови на довідність, спираючись

як доказова форма пізнання на факти: об'єктивні (спостережувані і досліджувані з різних сторін) і емпіричні (практично перевіряються, доступні перевірці). Однак які можливості науки і наскільки обґрунтовано її право на істинність у контексті соціальної міфотворчості? На це питання ми і спробуємо відповісти у цій статті.

Прийнято вважати, що міф побудовано на вірі, а наука – на фактах. На відміну від віри факти можна осмислити і піддати сумніву. І багато вчених саме у цьому вбачають принципову відмінність між наукою і міфом. Насправді все значно складніше. Так, історичний процес можна подавати як низку фактів, що причинно впливають один на одного. Але історія розпочинається не з фактів, а з тлумачень і узагальнень, структурної систематизації, що вимагає кожен факт «вбудовувати» в систему і підпорядковувати певному образно зрозумілому і логічно оформленому сенсовому контексту. В цій системі факти вже не беруться як «голі», а досліджуються системно, із внесенням до них певних точок зору, розглядаються з певних суб'єктивних позицій.

При цьому суб'єктивне ставлення подається як об'єктивність відносно суб'єктивно зрозумілого і оцінюваного об'єкта дослідження, що приховує своє «віровчення», побудоване на будь-якого роду відносинах, мотивах, симпатіях і антипатіях. Факти, відповідно зрозумілі й оцінювані, стають фактами свідомості, розглянутими з певних позицій і включеними в певну концепцію, що вибудовує свою міфічну систему.

В інших науках найважливіші і найбільш фундаментальні наукові факти, без яких нині неможливий весь будинок науки, у свою чергу «є продуктом ілюмінації. Ілюмінації остілки, оскільки передбачають наявність теорії, для того аби ми взагалі зрозуміли, що мається на увазі під висловами про факти. Коли говорять про вимірювання електричного струму, довжини хвилі, температури і т. д., ідеться не про те, що безпосередньо можна бачити, сприймати, а про те, що вже припускає наявність складних знань, насамперед гіпотез про електромагнітні, оптичні, термодинамічні закони. Можна, щоправда, стверджувати, що ці закони нібито вже підтверджені якимись емпіричними фактами, але тоді в коло обґрунтування будуть лише втягнуті нові закони і гіпотези. Таке обґрунтування не можна продовжувати нескінченно, на якійсь групі передумов потрібно зупинитися, проте сама вона вже не підтверджуватиметься якимись емпіричними фактами, а належатиме до апріорних умов і передумов, які взагалі роблять можливим тлумачення фактів. До них належать, наприклад, загальні передумови про те, що всі природні процеси мають причину, а також низку інших, які утворюють онтологію науки» [1].

Аналіз останніх джерел і публікацій. «Історія повинна народжувати не просто образи і картини фактів, а й слова про факти», – писав А. Лосев [2, с. 343]. Слова-образи, що історичну реальність чинить у нашій свідомості відповідно з нашими явними і прихованими бажаннями. «Світ не є історична

подія як таке, але він завжди є слово» [2, с. 343], знак, семіотична система й, отже, у будь-якому разі потрапляє до сфери функціонування міфічної свідомості. Слово – завжди образ, символ, інформація, «орган самоорганізації особистості, форма історичного буття особистості» [2, с. 343], у якому «свідомість сягає ступеня самосвідомості» [2, с. 342]. І, отже, можна сказати, що історія як наука виступає історією особистісно зрозумілих фактів, явищ і процесів, що ріднить її з міфом, охарактеризованим А. Лосевим як «особистісне буття, це історично», «у словах дана особистісна історія» [2, с. 343, 384]. Вона – об'єкт своєї власної свідомості, де як у дзеркалі кожне таке суспільство намагається побачити не минуле, але самого себе в часі; шукає не відповіді, а виправдання. Вона – ланцюг фактів, що чергуються і взаємодіють один з одним, кожен з яких є виразом своєї неусвідомленої самосвідомості. Ось чому «міф, що замінює знання, – це дійсність історії і сучасності і навіть неминучість майбутнього» [3, с. 4]. І ми з цим, природно, згодні, але з тим уточненням, що протиставляти міф знанню, а знання – міфу в умовах, що постійно змінюються, а отже, перетворюється на міф знання, вкрай проблематично.

Однак, на жаль, багато хто з істориків досі вважають, що вони слідують відомій максими Леопольда фон Ранці: вивчати і розповідати все «як це було насправді» («wie es eigentlich gewesen» – нім.). Але це можливо лише в тому разі, якщо в історії є тільки одне джерело, що практично неможливо.

У свою чергу, коли наука протиставлена вірі, яка нібито не допускає осмислення і різночитань віруючих, наведемо невеликий фрагмент із «Сповіді» Аврелія Августина, що зачіпає різноголосся думок з питання Творіння: «З усіх істин один обирає собі слова «на початку Бог створив небо і землю» та інтерпретує їх так: «Словом Своїм одвічним, як і Він Сам, Бог створив світ опанований розумом, і світ чуттєвий, тобто духовний і тілесний». Інший, кажучи «на початку Бог створив небо та землю», розуміє це інакше: «Словом Своїм одвічним, як і Він Сам, Бог створив всю громаду цього тілесного світу зі всім, що ми на ньому бачимо і знаємо»; третій, кажучи «на початку Бог створив небо та землю», розуміє це ще інакше: «Словом Своїм одвічним, як і Він Сам, Бог створив безформну матерію для світу духовного і тілесного». Четвертий, кажучи «на початку Бог створив небо та землю», розуміє ще інакше: «Словом Своїм... Бог створив безформну матерію для світу тілесного, де ще у змішуванні перебували і небо і земля, які тепер, як ми бачимо, отримали в громаді цього світу своє місце і свою форму». П'ятий, кажучи «на початку Бог створив небо та землю», розуміє це так: «На самому початку Своєї справи Бог створив безформну матерію, що містила небо і землю в суміші; отримавши форму, вони рушили з неї і з'явилися зі всім, що на них» [5, с. 326].

У цьому разі Августин демонструє чудовий приклад опису різноманіття розуміння в рамках однієї фрази, яку кожен примудряється зрозуміти по-

своєму. Адже в ньому йдеться про вкрай важливий для віруючих релігійний канон, який, здавалося б, не повинен тлумачитися інакше. Але що тоді говорити про науку, адже для неї виникнення і взаємодія різних позицій за всіма ключовими питаннями є однією з головних умов її розвитку? Що стосується фактів, то віра в них і досі виступає аналогом критерію істинності. Втім, судячи з усього, ситуація з ними виявилася трохи складнішою, ніж раніше вважалося. «Сьогодні нескладно показати, що закони природи не можуть бути виведені з кінцевої кількості фактів: проте до цього ми можемо прочитати про те, що наукові теорії базуються на фактах», – зазначив з цього приводу відомий теоретик науки І. Лакатос [6]. Більш того, «факти, – пише Е. Чудінов, – грають роль суддів, які вирішують питання про істинність. Але наскільки вони суверенні і неупереджені? Аналіз наукових фактів приводить до висновку, що вони не вичерпуються "чистою емпірією". Вони включають в себе не тільки сприйняття явищ, але й їх теоретичну інтерпретацію. Наявність теоретичної інтерпретації робить факти видом знання, надає їм статус наукових фактів» [7, с. 106–107].

Отже, аби подія або факт стали фактом для теорії, вони повинні бути включені і розкриті мовою теорії. Так звані «голі факти» – це факти, що існують поза теорією і не вбудовані в систему. Але, потрапляючи до сфери осмислення, факт обов'язково повинен бути вбудований у систему (теорію) і далі розглядатимуться виключно в її контексті. При цьому ілюмінація факту новою теорією обов'язково супроводжується очищенням його від інших ілюмінацій.

Мета статті полягає в тому, аби розглянути проблему можливостей науки при досягненні істини в контексті соціальної міфотворчості.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі здоровим глуздом, будь-який дослідник повинен бути правдивим, і тільки. А для цього йому треба злитися з фактами, жити фактами, слідувати фактам, не йдучи далі їх. Але оскільки самі факти існують не самі по собі, а «функціонують» у системі, їх зміст уже змінюватиметься залежно від того, який аспект системи отримує у дослідника пріоритет. Отже, заклики до сенсової конкретності, звернені до соціальних наук, нерідко виявляються "спрямовані проти сенсу" [8, с. 398], оскільки факт, включений у певну структуру, працює за її логікою. Тим більше це важливо, якщо йдеться про міф. Міфи не можна тлумачити прямо й однозначно, зводячи їх до буквальних значень і самоочевидності вже через їх символічну насиченість. Інакше, женучись за буквальною точністю і притаманним їй глуздом, ми не побачимо вторинних сенсів, у яких власне міф і розвивається.

Абсолютизувавши ту чи іншу тенденцію і вважаючи інші чинники несуттєвими, можна створити більш-менш правдоподібну модель процесу або явища. Але якою мірою ця модель відображатиме реальність, якщо вона спочатку вибудовується на зняття суперечностей і включає локальну інформацію? Наскільки вона в цьому разі буде життєздатною? Тим більше, якщо теорія,

модель, концепція створюються як монодисциплінарний проект, де всі процеси оцінюються з позиції якоїсь однієї галузі знання, а інші («суб'єктивні») чинники ігноруються?

Як у таких умовах розв'язується проблема науковості? Пояснюючи нові підходи, сформовані в основному на базі теорії неопозитивізму, І. Лакатос писав: «У 1934 році Карл Поппер... показав, що математична ймовірність всіх теорій, наукових або псевдонаукових, виявляється рівною нулю при будь-якій кількості свідочств. Якщо Поппер правий, то всі наукові теорії не тільки одно важко довести, а й однеюймовірні». Однак, поставивши таким чином проблему, Поппер сам запропонував і вихід з неї. І він полягав у такому: «Теорія є науковою, якщо можна заздалегідь запропонувати такий вирішальний експеримент, який у принципі може її спростувати, і вона буде псевдонауковою, якщо такого експерименту не існує... Таким чином, вирок може стати і псевдонауковою догмою, і науковим знанням, залежно від того, чи готові ви шукати спростування його умов» [6].

Утім, на думку І. Лакатоса, цей «критерій не бере до уваги чудову завзятість наукових теорій» і відрізняється «наївністю», але і позицією Т. Куна, згідно з якою «наукова революція являє собою всього лише нелогічну зміну поглядів» і «є переходом від однієї до іншої релігії» [6], не погодився. «Наука – це не тільки спроби і помилки, але також припущення і спростування», – резюмував він [6]. Тим більше, що «всі теорії народжуються спростовуваними і вмирають спростовуваними». Але в чому тоді їх цінність? Наукові теорії призводять до відкриття нових фактів, вважає І. Лакатос [6], і в цьому вбачає їх головну відмінність від «ненаукових», створюючи враження, що його власні міркування про роль і значення для виявлення істинності «фактів» йому самому незнайомі.

Можливо, тому його порівняння теорії відносності з марксистською теорією здається не зовсім коректним. І не тільки тому, що в даному випадку порівнюються не аналогічні своєю спеціалізацією теорії, що слід вважати неправильним. Але тому, що кожна з них у своїй істинності є відносною. І, отже, в якихось аспектах відповідає фактам, а в якихось ні. У чомусь доводиться, а у чомусь спростовується. Тільки у фізиці такі суперечності і невідповідності зазвичай називають парадоксами й оформлюють як припущення. Але в соціальній теорії це зробити важче. Тим більш, якщо наслідки від її реалізації були настільки суперечливими і грандіозними, що торкнулися буквально всіх.

Однак повернемося до аргументації Лакатоса, відповідно до думки якого наукова теорія повинна допомагати передбачати факти і процеси, як це відбувалося з І. Кеплером або А. Ейнштейном. Проте це його міркування не може бути прийнято як критерій оцінювання науковості теорії вже хоча б тому, що, як відомо, представники позанаукової сфери знань – від Кардано і Нострадамуса до Ванги – нерідко демонстрували високий ступінь передбачуваності фактів майбутнього. А Кеплер системно займався астрологією і робив прогно-

зи, які пізніше збувалися. Але чого більше в подібних випадках – містики або життєвого досвіду, наукових знань або інтуїції, ми не беремося вгадувати.

При цьому нові авторитети далеко не завжди схильні щадити своїх попередників, які б заслуги за ними не значилися. «Історія науки вже спростувала і Поппера, і Куна. При докладнішому розгляді критичні експерименти Поппера і революції Куна виявилися міфами» – переконаний Лакатос [6]. Однак, якщо бути послідовним, слід визнати і його ідеї міфами. Хоча сам Лакатос заперечував. Але ми не будемо аналізувати, хто з них правий. Досить і того, що неправий кожен з цих відомих і у свій час досить впливові вчені визнавали іншого. Більш того, вони вважали погляди опонента міфічними лише на тій підставі, що їх не поділяли.

Природно, що на відміну від науки, міф як «діяльність з поєднання сенсу і реальності» (П. Флоренський) робить ставку не на факти, а на їх інтерпретацію і сенсове значення. Але стверджувати, що він може обходитися без фактів або біжить від доказовості, буде необачним, оскільки на відміну від науки, яка прагне абстрагуватися від фактів, втілюючи їх аналіз у теорії, міф піднімається над фактами через їх образно-символічне осмислення. Отже, і в тому, і в іншому разі йдеться про доказовості, тільки спосіб її досягнення для науки і міфу виявляється різним.

Але, на жаль, системний аналіз у цьому разі вчені нерідко підмінюють звичними настановами. «Наука сильна доведеним знанням. І основна маса її знання є саме таке», – стверджує загальноприйняте П. Гречко [10, с. 93]. Тільки от як бути з тією обставиною, що через суперечності процесу пізнання раніше доведені знання на новому етапі пізнання можуть виявитися хибними? Інакше кажучи, доказовість науки має переважно відносний і умовний характер. А це означає, що «основна маса її знання» через локальність процесу пізнання не може вважатися остаточно доведеною. Спроби довести зворотне ведуть до тих міфологічних побудов, від яких наука весь час намагається втекти. До того ж досвід розвитку світової науки показує, що в ній, борючись за затвердження нових ідей і теорій, нерідко користувалися не поняттям «істинності», а категоріями «прогресивності» або «реакційності», фактично підмінюючи ними істинність.

Що стосується суворой раціоналістичної діяльності, до якої регулярно звертається наука, відомо, що «практично всі великі наукові ідеї та теорії не з'явилися в результаті суворой розумової і критичної діяльності людей, а, як правило, шляхом інтуїції, прозорливості, а то і в порядку одкровення або передбачень, тобто витягнуті з надр підсвідомості» [11].

Розуміючи це, Н. Бердяєв писав: «Завдання філософії – знайти найбільш досконалу формулювання істини, побачених у інтуїції» [11]. І ця його думка наочно показує не тільки його ставлення про призначення філософії, а й механізм пошуку і пошуку істини. «Переконає і заражає у філософії досконалість

формул, їх гострота і ясність, що виходить від них світло, а не докази і висновки. Докази завжди перебувають усередині, а не в засадах і не в кінці, і тому не може бути доказів істин початкових і кінцевих. Докази, по суті, ніколи не доводять ніяких істин, бо передбачають уже прийняття деяких істин інтуїцією. Усередині ж можна довести яку завгодно брехню. Доказ є лише логічним апаратом і до істини ніякого відношення не має» [11].

Крім того, наука принципово є гіпотетичною, бо кожна наукова теорія – всього лише пропонована світу гіпотеза, яку слід спростувати або підтвердити. Але навіть у разі загального визнання її затвердження є більш-менш тимчасовим. Що стосується проблеми наукового пізнання правди, то в цьому випадку цілком доречним буде відіслати до думки Поппера: «Віра в наукову достовірність і авторитет науки виявляється благодушним побажанням: наука погрішима, бо наука – справа рук людських» [12]. А це означає, що будь-яке пояснення, якщо воно є неоднозначним, не може бути абсолютно щирим, а знання не може бути незаперечним і стійким, непорушним і безперечним, оскільки теж перебуває в розвитку. «Абсолютно щирим був би опис явища через єдину теорію всієї дійсності, але оскільки створити подібну теорію, вочевидь, не можна, будь-який опис фізичних явищ залишатиметься лише можливим («можна і так пояснити»), прийнятним, схожим на правду, підходящим для наших цілей, розрахунків і т. д.», – пише теоретик науки С. Місяць [13].

Утім будь-яка наука може бути представлена як явище, що розвивається. А це означає, що в ній у перебігу її розвитку одна теорія неминуче змінює іншу, або одночасно присутні дві і більше конкуруючих теорій, які нерідко взаємно виключають одне одного. У будь-якому разі, жодна з пануючих нині у світі наукових теорій не може вважатися абсолютно доведеною, непогрішною і незмінною, тому в сучасних умовах виникнення і конкуренція різних наукових підходів є бажаною і нормальною. Хоча, оскільки в даному випадку часто йдеться не тільки про різні мови опису, а й про виховану в рамках певних шкіл наукову традицію, психологічні аспекти процесу пізнання можуть створити додаткові труднощі. У чому ж вони? «На одне й те ж саме явище прихильники різних теорій дивитимуться ніби різними очима. Це схоже на побачений новий аспект у гештальтпсихології, коли колишні обриси складаються в абсолютно несподівану фігурку. Людині, яка не бачить новий аспект, пояснити його практично неможливо. Для цього необхідно самостійне перемикання зору. Саме тому нові теорії, за словами Томаса Куна, прокладають собі шлях у науку не через переконання і доказ, а через примус і звернення супротивника "у свою віру"» [13].

Які ж із цього можна зробити висновки? У відомому сенсі природничо-науковий розум передбачає в останньому синтезі пізнання зняття попередніх форм знання, зводячи всю повноту людської філософської думки до «останньої фрази», що значною мірою неминуче, але позбавляє кожен період самодостатнос-

ті. І хоча обґрунтування цієї позиції буде цілком переконливим, той факт, що для нового рівня наукового дискурсу потрібна актуалізація ідей, які раніше були відкинуті, аби компенсувати недоліки попереднього, нагадує, що цей процес обов'язково повториться знову. І означає, що зняття попередніх форм знання було відносним і не може бути іншим. Більш того, актуалізованою думка з минулого нерідко висмикувалася з контексту, штучно модернізувалася, підганялася під запити та подання цього і, проходячи в такий спосіб через своєрідну історичну цензуру, перетворювалася на симулякр, який і брався за основу при аналізі. А це означає, що гра сенсів в умовах нових соціальних потреб жодну з позицій що затвердилися, не робить абсолютною. Але щоб бути прийнятною, вона так подаватиметься, неминуче при цьому міфологізуючи.

Не дивно, що аналіз узгоджених з концепцією Бокс-Уїлсона лінійних моделей стосовно хімії, проведених на семінарах В. Налімова, розтягшись на багато років (приблизно 20), показав, що подолання ілюзій є одним з природних результатів процесу пізнання науки, хоча вихідне завдання було зовсім інше. Ось що про це написав сам В. Налімов: «Тривалі роки зусилля науки, у тому числі математичної статистики, були спрямовані на те, щоб у результаті якого хорошого експерименту можна було вобрати якусь одну, єдино вірну, справжню, хоча б у статистичному сенсі, модель. Тепер стала зрозумілою вся ілюзорність цієї тенденції» [14, с. 3–4]. Зате було підтверджено універсальне значення принципу умовності, який при достатній послідовності повинен бути поширений і на розум.

Згідно із загальноприйнятною науковою позицією, писав у зв'язку з цим Р.-Р. Гадамер, «саме розум повинен завжди бути тим, що пізнає вірно. На справі ж розум, коли він себе усвідомлює, він усвідомлює розумність чогось, тобто пізнає себе через що, не будучи при цьому паном самого себе. Його власна можливість постійно сполучена з чимось, що самому йому не належить, але з ним трапляється, і тому сам він теж є всього лише відповідь, як і ті інші, були міфічними відповідями. Розум – це також і ілюмінація якоїсь віри, але не обов'язково віри релігійної або міфопоетичної. Знання історичного життя про себе самого завжди вкладено у саму віру у себе життя. Реалізацією цього життя і є знання».

Висновки. Романтична свідомість, критикуючи ілюзії освіченого розуму, набуває також у позитивному плані нові права. «Назустріч просвітницькому руху спрямовується протилежний потік – потік вірить у себе життя, що захищає й оберігає міфічні чари в самій свідомості, стверджуючи тим самим істинність» [15, с. 98]. Слід зазначити, що думка Р.-Р. Гадамера про «потік вірить у себе життя» для нас стає особливо важливою, оскільки в цьому разі філософ прямо в гетевском стилі протиставив істину науки правди життя. І виступити проти неї не ризикне жоден мислитель, який по-справжньому розуміє і цінує сенс буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хюбнер Г. Прогресс [Электронный ресурс] / Г. Хюбнер. – Режим доступа: <http://ru.philosophy.kiev.ua/iphras/library/ruspaper/HUEBNER1.htm>
2. Лосев А. Ф. Самое само : Сочинения / А. Ф. Лосев. – М. : ЭКСМО-Пресс, 1999. – 1024 с.
3. Кравченко И. И. Политическая мифология: вечность и современность / И. И. Кравченко // Вопр. философии. – 1999. – № 1. – С. 3–17.
4. Фрумкина Р. Что и как рассказывают историки о своих «богах» и «героях» [Электронный ресурс] / Р. Фрумкина. – Режим доступа: <http://www.strana-oz.ru/?numid=15&article=732>
5. Августин А. Исповедь / А. Августин : Пер. с лат. М. Е. Сергеенко ; вступ. ст. А. А. Столярова. – М. : Ренессанс, СП ИВО – Сид, 1991. – 488 с.
6. Лакатос И. Наука и псевдонаука [Электронный ресурс] / Имре Лакатос. – Режим доступа: <http://www.nsu.ru/classics/pythagoras/Lacatos.pdf>
7. Чудинов Э. М. Природа научной истины / Э. М. Чудинов. – М. : Политиздат, 1977. – 312 с.
8. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика / Р. Барт. – М. : Изд. гр. Прогресс, Универс, 1994 – 616 с.
9. Мамардашвили М. К. Символ и сознание. Метафизические рассуждения о сознании, символическом и языке / М. К. Мамардашвили, А. М. Пятигорский ; Ю. П. Сенокосов (ред.). – М. : Языки рус. культуры, 1997. – 324 с.
10. Гречко П. К. Введение в обществознание / П. К. Гречко. – М. : Поматур, 2000. – 320 с.
11. Бердяев Н. А. Смысл творчества [Электронный ресурс] / Н. А. Бердяев. – Режим доступа: http://www.philosophy.ru/library/berd/creation.html#_ednref1
12. Поппер К. Р. Логика и рост научного знания [Электронный ресурс] / К. Р. Поппер. – Режим доступа: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/POPPER.HTM>
13. Месяц С. В. Современная физика – правдоподобный миф? [Электронный ресурс] / С. В. Месяц. – Режим доступа: http://www.opentextnn.ru/man/?id=1639#_ftnref4
14. Налимов В. В. Планирование эксперимента. Найдут ли новые проблемы новые решения? / В. В. Налимов // Журн. Всесоюз. об-ва им. Д. И. Менделеева. – М., 1980. Т. XXXV. – С. 3-4.
15. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного / Г.-Г. Гадамер. – М. : Искусство, 1992 – 367 с.

ВОЗМОЖНОСТИ НАУКИ И ЕЕ ПРАВО НА ИСТИННОСТЬ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНОГО МИФОТВОРЧЕСТВА

Ставицкий А. В.

Рассмотрена проблема возможностей науки при постижении истины в контексте социального мифотворчества.

Ключевые слова: современный миф, функции мифа, мифологизация.

**THE POSSIBILITIES OF SCIENCE
AND ITS CLAIM TO TRUTH
IN THE CONTEXT OF THE SOCIAL MYTH**

Stavitskiy A. V.

This article examines the problem of science possibilities at understanding of truth in the context of social мифотворчества.

Key words: *modern myth, functions of myth, mythologization.*

УДК 130.2:172.4

О. Ю. Бобловський, старший викладач

**ПРОБЛЕМИ МНОЖИННОСТІ КУЛЬТУРИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Проаналізовано феномен множинності культури в умовах глобалізації. Увагу акцентовано на тому, що глобалізація призводить до змін в конфігурації культури, зумовлює її багатовекторний характер, змінює її лінійний розвиток, динаміку. Поява «глобальної культури» актуалізувала аналіз місця національної культури в сучасних реаліях. З'ясовано співвідношення національної культури, національної держави, національного суспільства та ідентичності.

Ключові слова: *культура, глобалізація, глобальна культура, національна культура, культурна динаміка, ідентичність, множинність культури.*

Актуальність проблеми. Процес глобалізації – це рух до досягнення єдності в множинності культур. Кожна із культур, як і кожна людина, є неповторною. Але кожна культура, так само як і людина, розвивається лише у спілкуванні-діалозі з іншими. Ізоляція ж стає деградацією будь-якої культури. Хоча історія показує, що культурний обмін завжди існував і дуже важко його припинити та ліквідувати. Ослаблення самосвідомості однієї культури порушує баланс діалогу культур, дає можливість експансії іншим сильнішим культурам. Відтворення ідентичності під небезпекою асиміляції в середовищі інших культур стає відновленням балансу рівноцінного діалогу.

Із плином часу культура регенерується, приймає лише те, що їй органічно підходить. Правда, це не можна сказати про перейняття однією культурою властивостей іншої, що близькі їй по духу, властивостей, які її збагачують і органічно стають її надбанням. Так відбувається обмін властивостей різних